

Vážené kolegyně a kolegové,

měli jsme jedinečnou možnost vytvořit nový studijní program a tím položit základy moderní výuce práva na dalších 10 let. Bohužel však musím konstatovat, že tuto možnost jsme promrhali. Konečná verze studijního programu je sice výslednicí mnoha kompromisů, ve finále se však jedná o poměrně vykostěnou, pouze lehce vylepšenou variantu studijního programu stávajícího, ve kterém se spíše než skutečné změny, které tato fakulta velmi potřebuje, pouze „hýbalo kostičkami“. Tak například penzum ústních zkoušek, které studenty často nutí jen podrobně memorovat něco, co stejně do měsíce pozapomenou, avšak není to žádná tragédie, jelikož na stolech advokátních kanceláří a v soudních lavicích tyto informace vždy během několika vteřin naleznou v systémech ASPI a Beck, tedy toto penzum ústních zkoušek, se téměř nezměnilo a zůstává v prakticky totožné podobě, kdy ústní zkoušky mají drtivou převahu. (Samozřejmě čest výjimkám, jako je nový koncept zkoušky z ekonomie či nová zkouška na katedře občanského práva.) Examinací, které se soustředí na schopnost studenta myslet, je však jako šafránu, přičemž od charakteru examinační se pak samozřejmě odvíjí samotná výuka. Měl jsem již několikrát možnost získat zkušenost jako přísedící u přijímacích pohovorů při přijímání nových advokátů a advokátních koncipientů, a vždy se mi naskytl stejný obrázek: Uchazeč si poměrně dobře pamatoval skutečnosti, které má v právních systémech na dosah dvou kliků, avšak často mu již dělalo problémy vyřešit vzorový právní případ, ve kterém bylo třeba myslet, logickým způsobem propojit dvě či tři právní normy do celku. V tomto se shodují i mí kolegové a přátelé: Vědomosti získané na právnické fakultě zpravidla končí tam, kde začíná libovolný trochu složitější právní případ. My však místo toho, abychom využili příležitosti, kterou máme jednou za deset let, a posunuli výuku práva tam, kde se mnohé zahraniční právnické fakulty nacházejí již dávno, pohříchu zachováváme již desetiletí starý systém, který jen natíráme barvami trochu jiných odstínů. Na závěr mi dovoluji, abych citoval článek Andrey Procházkové, která podle mého názoru na některých místech sice s nadsázkou, ale místy poměrně věrně popsala slabiny současného systému, které se novou akreditací příliš nezmění:

Studium práv jako psychické trauma

Studium by mělo budoucího právníka připravit na cestu do světa práva a advokacie. V Čechách se ale spíš nápadně podobá procesu vyrovnání se s traumatem.

Andrea Procházková
prochazkova@respekt.cz

První den na právnické fakultě. Do třídy vejde vyučující a soudce v jedné osobě se štosem papírů v ruce. „Přečtěte si to a řekněte mi, co jsem podle vás ve svých rozhodnutích napsal špatně,“ vyzývá studenty. Jak ale autorka poznala na vlastní kůži, takové semináře vzbuzující v člověku opravdový zájem o právo, jsou spíše výjimkou. Studium obvykle připomíná proces vyrovnání se s traumatem:

První stadium: popírání. Student je plný elánu a nadšení, že kromě večírků a následných kocovin pozná vzrušení vysokoškolského života. Odhodlání opadne po zjištění, že největším „zážitkem“ prváku má v hodinách zůstat přednáška o multidimenzionálním fenoménu a na zákony se kvůli nadměře právních dějin všeho možného nedostane. Přesto student stále doufá, že bude lépe.

Druhé stadium: agrese. V mluvě mediků jde o fázi „plnou negativních emocí“, v níž „člověk nechápe, proč zrovna on musel takhle dopadnout“. Milí studenti, vítejte ve druhém ročníku, kdy při snaze úspěšně absolvovat předmět teorie národního hospodářství – jehož název je stejně zbytečný jako jeho existence – poznáte, že výsledky zkoušek a testů jsou jedna velká náhoda.

Třetí stadium: smlouvání. Student uvažuje o smyslu života a přemýšlí, co by v něm kromě probírání se novým občanským zákoníkem, kterému se už nesmí říkat „nový“, mohl ještě zažít.

Čtvrté stadium: deprese. Čtvery klauzury, navíc ústní zkouška z trestního práva. Student se učí nazpaměť celou zvláštní část trestního zákoníku o téměř tři sta skutkových podstatách, aby

si nakonec vytáhl trestné činy vojenské. Dle medicínské definice je „unavený zmařenou nadějí, vyčerpaný nepohodou těla a často psychicky zesláblý“.

Páté stadium: smíření. Blíží se nevyhnutelný strašák, kvůli kterému podle dávných legend několik studentů dokonce skočilo z nejvyššího patra dolů do „bazénu“: státnice. Jak doktoři varují, „do stavu vnitřního míru, klidu a vyrovnanosti se po konci procesu zdaleka nemusí dostat každý“.

Tento lehce nadsazený exkurz do života studenta nemá být žádným fňukáním. Na pražských právech je spousta kvalitních vyučujících a vedení se v posledních letech snaží o změny k lepšímu. Nicméně jako důvod, proč se je nedaří prosadit, fakulta stále uvádí, že má být přípravou na reálný život.

Co si tedy student z práv do života odnese? Z praktických znalostí se téměř nic nenaučí, protože převládá názor, že „je třeba položit teoretické základy“. Nelze nezmínit nespravedlivý způsob zkoušení: není známý objem znalostí, který je u zkoušek požadován, ústní zkoušky jsou navíc naprosto nepřezkoumatelné. Zároveň není neobvyklé, že student má v rámci jedné katedry u jednoho ze zkoušejících poloviční šanci na výbornou, zatímco u druhého ve vedlejším kabinetu stejně pravděpodobnou vyhlídku na vyhazov.

Z fakulty tak nakonec studenti velmi často odchází s pocitem nespravedlnosti, křivdy a bez průpravy v etice. Pak se ale nelze divit, že české justici chybí „srdcaři“, kteří svou práci budou dělat nejen se zájmem, ale kteří na své cestě neztratí to nejhodnotnější, co mají – morální integritu.

